

ČASNÝ STŘEDOVĚK (476 – 12. stol.)

3. Naše území v dobách časného středověku

Možná, že se někomu po přečtení tohoto nadpisu vybaví pojem český stát, jenže tato země vzniká až ve II. polovině 9. stol. a mám-li být ještě o něco přesnější, pak je spíš řeč o zemích Koruny české, protože nebyly tak úplně jednotné po celou historii. Ale dřív, než tu byl český stát, máme zde na našem území jiné dva státní celky.

Tím prvním je tzv. Sámova říše, „říše“ spíš jen podle názvu, protože její rozloha nebyla zas až tak velká. V podstatě zasahovala s největší pravděpodobností do oblasti dnešních Čech, Moravy, západního Slovenska a částečně snad i do Polska, tedy ve srovnání s říšemi, o kterých jsme si povídali v minulé kapitole, je to úplně zapadákov. Ale stejně se proslavila, i když trvala stěží 35 let (623-658). Už kdysi mnozí z vás slyšeli vyprávění o jakémsi franckém kupci Sámovi, který sjednotil slovanské kmeny proti jejich bojovným sousedům a úspěšně s nimi vedl řadu bitev (např. bitva u Wogastisburgu r. 631 proti králi Franků Dagobertovi). Je docela zvláštní, že Sám se Slovy splynul natolik, že si to, jak vidíte, mohl rozdat i proti svým vlastním soukmenovcům Frankům. Ale kdo z vás například slyšel o tom, že k historii o Sámově říši máme jediný písemný pramen, který by nám o ní řekl skutečně něco bližšího?

Ta druhá říše, o které víme, tu byla ještě před zrozením pravého Českého státu, se nazývá Velká Morava. Založil ji jakýsi kníže Mojmir někdy v I. polovina 9. stol. (určitá literatura uvádí i konkrétní rok 830, ale na to my spoléhat až tak moc nebudeme). Nicméně právě tento panovník je považován za prvního knížete Moravanů a pod svou vládou dokázal připojit mimo dnešní Moravy a Čech také oblast západního Slovenska (tzv. Nitranska, kde před ním vládl kníže Pribina). Po Mojmirovi tu máme ještě tři další známé panovníky. Jednak je to Rastislav, který k nám povolal křesťanskou misi z Byzantské říše, aby obyvatelé Velké Moravy nezůstávali neustále u pohanských kultů někdejších Keltů či prvních Germánů, u kterých se mimo jiné také dost často objevovali různé lidské oběti.

Dalším vládcem velké Moravy byl Rastislavův synovec Svatopluk, který se snaží říši čím dál více zvětšovat (částečně se protahuje podobně jako dřívější Sámova říše do Polska, ale třeba také na území Maďarska), no a tím posledním panovníkem byl opět Mojmir (tentokrát Mojmir II.), který si na trůně moc nepobyl, protože přitáhli velice brzy kočovné kmeny Maďarů a naši milou Velkou Moravu vyplenily.

Naštěstí se ale zhruba ve stejné době, kdy nastupuje tento Mojmir II. (tedy konec 9. stol. či jeho druhá polovina), pomalu osamostatňuje ten pravý Český stát. Ještě mám v živé paměti, kdy nám učitelé na základních a středních školách vypisovali (či diktovali) všechny naše raně středověké panovníky s přesnými daty, vyžívali se v popisech všech jejich zápasů o trůn se svými příbuznými a vyjmenovávali všechny jejich manželky, sourozence, strýčky..., až nám z toho šla pěkně hlava kolem. Ne, že bych vám snad chtěl nějaké perličky zatajit, ale nemyslím si, že by vše bylo zcela nutné nastudovat. Navíc jsem měl vždycky spíš pocit, že člověk má na závěr z toho všeho spíš jenom děsný guláš a ta zbytečná data, která do hlavy dostal, nikdy nevyužil. Zapamatujme si tedy dobu spíš jen přibližně a pojďme se podívat pouze na ty nejvýznamnější české panovníky.

Když Franckou říši založil Chlodvík a Velkou Moravu zase Mojmir, pak také musel nějaký kníže stát u zrodu toho našeho Českého státu. A skutečně je to tak! Jeho jméno zní Bořivoj a pochází z kmene Přemyslovců. Ti se na našem trůně udrží až do roku 1306. Pak je vystřídá zase další dynastie.

Pomineme-li další dva Mojmirovy nástupce, musíme se zastavit u toho dalšího. Je to snad nejznámější český panovník celé této epochy, totiž Václav (I. pol. 10. stol.). Později ho katolická církev pro jeho ctnostný život dokonce uznala za svatého. Je opředen celou řádkou různých legend, ale tou nejznámější je určitě příběh o jeho vlastním konci. Vždyť není náhoda, že se jeho bratru Boleslavovi, když nastoupil po chudákovi Václavovi na trůn, začalo říkat Ukrutný. Právě on měl totiž smrt svého bratra na svědomí. Většinou se uvádí jako hlavní důvod, že Boleslav neměl zájem, aby se do Čech nadále dostávala křesťanská víra, kterou Václav podporoval.

Boleslavové na českém trůně byli celkem tři a vládli pěkně po sobě. Jestliže se prvnímu z důvodu bratrovraždy začalo říkat „Ukrutný“, pak druhému zase „Nábožný“, protože se postaral o založení prvního pražského biskupství (tedy jakéhosi církevního centra), a třetímu zase Ryšavý (jednoduše podle barvy jeho vlasů). Ten třetí už to však neměl vůbec jednoduché, protože jeho bratři (Jaromír a Oldřich) chtěli uchvátit trůn také. A tak se po velice krátkých časových úsecích na trůně střídali a střídali (a také se vzájemně oslepovali, vykřešovali atd...). V té době byl český trůn natolik slabý, že na čas převzali vládu dokonce i Poláci (např. Vladivoj, který proslul svou velkou chutí k alkoholu).

Ale už dost, to nám zatím stačí! O dalších důležitých věcech si povíme, až se nám tohle vryje do paměti, tedy při výkladu!